

1
2014

NaturVest

Medlemsblad for Naturvernforbundet Hordaland og Naturvernforbundet Møre og Romsdal

Tema: Klima

Norges usolidariske klimapolitikk, s. 4

Karbonavgift til fordeling, s. 6-8

Karbonlageret i de norske skoger, s. 9-11

Innkalling til årsmøter, s. 14-15

Øystein Folden,
leiar, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal

Klima –ord eller noko meir?

Det blir snakka mykje om klima. Det skjer tilsvarande lite. Jo fleire ord og jo mindre handling, jo fleire snur ryggen til og vel Titanic-metoden, går ned med flagget til topps.

Skal vi melde oss på festen, eller skal vi gjere nok eit forsøk på å snu skuta før det er for seint?

Viss vi skal kome oss i mål, då må vi slutte med å ta snarvegar utan å betale. Bygger vi ein veg så folk skal få køyre privatbil når dei vil og kor dei vil, så kostar dette meir enn som så. Når rimelegaste alternativ blir vald, og matjorda eller naturverdiane betaler ein del av rekninga, så er ikkje rekneskapen i orden. Når vi kvitter oss med avfallet utan å løyse problema med det fullt ut, då er ikkje rekninga ferdig betalt. Det gjeld også i den grunnleggjande rekneskapen. Oljeindustrien seier dei skaper verdiar, men det er veldig feil. Dei tar ut verdiar frå havsens botn, verdiar som ikkje kjem igjen, og sel dette til høgstbydande. Dei skaper slett ikkje verdiar, men slaktar dei.

Avfallsrekninga betalar verken oljeselskapa eller vi forbrukarar. Viss vi legg ei vedskie i omnen, så ventar vi at det blir varmt. Når vi brenn olje så, trur vi at det ikkje blir varmt? Når vi brenn i omnen, så veit vi at det kjem røyk ut av pipa. Røyk som har sine verknader, særleg når det blir mykje av han. Når vi brenn olja, så satsar vi på at det ikkje gjer noko?

Den tida er forbi at vi tener pengane først og så bruker dei etterpå. No låner både vi enkeltmenneske og samfunnet pengar av

dei som kjem etter oss, så vi kan kjøpe og bruke endå meir endå fortare.

Dessutan lar vi framtida sjølv betale, sidan vi betalar med forbruksauke og inflasjon. Ei forbruksauke som kloden vår ikkje vil makte. Det blir tomt om vi skal halde på slik. I tillegg blir det ein stor bosshaug.

I tillegg til at dette handlar om storsamfunnet, handlar det om deg og meg. Det handlar om dei vala eg gjer, kvar dag. På middagstallerken bør det bli ei kjøtkake mindre og litt kålrot meire. Jordbruket slepp ut 1/5 av klimagassutsleppa på verdsbasis, og kjøt er av det som verkeleg tel. Det held ikkje berre å køyre el-bil, vi må i tillegg køyre mindre, og dei reisene vi tar må i større grad vere fellesløysingar. Husa må bli noko mindre og enklare, og nokre rom må stå kalde over lengre tid. Det må til såpass at det merkast. Sjølv om det merkast, treng det ikkje vere berre negativt. For dei fleste vil det vere positivt om vi et litt mindre og rører på kroppen vår litt meir. Det kan til og med vere at vi kan få gode opplevingar om vi gjer dei i lag med naboane våre i staden for i framande kulturar langt vekk også.

Kva gjer vi så med storsamfunnet? Kan det vere ein ide at dei som skal på FN's klimaforhandlinger neste gong må halde aldersgrensa? Berre presidentar/statsministrar og miljøvernministrar får sleppe inn viss dei er over 35 år, alle andre må vere yngre?

NaturVest

er medlemsbladet til Naturvernforbundet på Vestlandet. Naturvernforbundet Hordaland er ansvarlig utgiver for fire nummer i året, to av disse går også ut til Møre og Romsdal.

Naturvernforbundet fremmer kunnskap og løsninger som ivaretar naturen og skaper et energieffektivt samfunn i økologisk balanse. Vi er 20 000 medlemmer i 100 lokallag med fylkeslag i alle fylker og hovedkontor i Oslo. Vi er en del av den verdensomspennende miljøvernorganisasjonen Friends of the Earth.

Daglig leder

Nils Tore Skogland

Redaktør

Øyvind Strømmen

Bidragstere

Miljøagentene i Kringelbotn, Klaus Hjermand, Tina Andersen, Anne Kristine Søvik, Øystein Folden, Bjarne Nesse.

Annonseansvarlig

Sverre A. Stakkestad
Tlf. : 55 10 10 97

Layout

Jørgen Hovind

Trykk

A2G Grafisk AS

Opplag

2790

Forside

«Blue marble». Foto: NASA, i public domain.

NaturVest
v/Naturvernforbundet Hordaland
Pb. 1201, sentrum
5811 Bergen

Tlf. 55 30 06 60
naturvest@naturvernforbundet.no
www.naturvernforbundet.no/hordaland

NaturVest er merket med det offisielle nordiske miljømerket Svanen. Designtrykkeriet, som trykker dette bladet, er godkjent som svanemerket bedrift. Det betyr at bladet oppfyller definerte miljøkrav til papir, trykkfarge og trykkeprosessen som helhet.

Papir: 100g Cyclus Offset 100% resirkulert
Se også <http://www.ecolabel.no>

Innhold

Leder: Klima - ord eller noko meir?	2
Norges usolidariske klimapolitikk	4
Karbonavgift til fordeling	6-8
Karbonlageret i de norske skoger	9-11
Slått på Vollasetra	12
Årsmøter 2014	14-15
Miljøagentene	16-17
Naturvernkalenderen våren 2014	20

Den 18. februar 2014 var det hundre år siden Naturvernforbundet ble stiftet i Norge.

Naturvernforbundet Hordaland markerte dagen med hilsen til livsvarig medlem og en av stiftelsesfedrene, Christian Michelsen.

Deretter var det byvandring i Bergen der bl.a. Gabriel Fliflet og Honoria Bjerknes Hamre presenterte synlige og usynlige miljøseire de siste hundre årene. Dagen ble avsluttet hos Knut Fægri som var tidligere leder i Naturvernforbundet Hordaland med naturvernutstilling, klassisk musikk, hilsener og kake.

Les mer om Naturvernforbundets 100 års jubileum på naturi100.no

Kortnytt

Fargerik oljetank på tur

Gjennom kampanjen Oljefri samarbeider Naturvernforbundet med kommuner og tilbydere for å gjøre det lettere å bytte fra fossil oppvarming til fornybar. Høsten 2013 ble Oljefri lansert i tre nye kommuner i Hordaland: Askøy, Lindås og Radøy.

En av tilbyderne, oljeserviceselskapet Vitek, tok i den sammenheng på seg å sende en fargerik oljetank på tur – som en stafett-pinne fra den ene kommunen til den andre – før den endte opp i Bergen, der Oljefri startet.

På Naturvernforbundet i Hordalands nettsider kan du se flere bilder og video: naturvernforbundet.no/hordaland/

Oljetanken på Askøy, der den ble avduket av fylkesordfører Tom-Christer Nilsen. Mange lurte nok på hva dette var for noe, iallfall lokalavisen Askøyværingen. Heldigvis hadde Målfrid Eide i Askøy kommune hengt en liten forklaring på tanken. Fra venstre branninspektør Terje Jakobsen i Askøy brann & redning, Målfrid Eide, Tom-Christer Nilsen, lærling Greta Eide ved Askøy Brann & redning og feiermester Henrik Grindheim (Foto: Naturvernforbundet Hordaland)

Norges usolidariske klimapolitikk

Forestill deg at du er en fattig bonde i Botswana. Du bor langt fra byen i en liten landsby, og familien din driver med kvegoppdrett. Du er avhengig av regn for at gresset skal gro og gi mat til kveget, så du kan overleve. Hva så hvis regnet plutselig stopper?

Tina Andersen

Dette er kanskje vanskelig å forestille seg for oss som bor i Norge, men det er realiteten for millioner av mennesker i dag. I fremtiden vil områdene som vil oppleve de sterkeste virkningene av klimaendringene, også oppleve den største befolkningsveksten. Klimaendringene vi ser allerede i dag vil bli enda mer dramatiske i fremtiden. Dette er den norske regjeringen selvsagt klar over; de anerkjenner det som et «stort og viktig problem». Men hva så hvis jeg fortalte deg at vi i Norge medvirker til nettopp disse klimaendringene? Hva da? Man skulle tro at norske statsministere, regjeringsmedlemmer eller stortingsrepresentanter ville gjøre ord til handling, men nei. De anerkjenner at klimaendringene er et viktig problem, samtidig som det tydeligvis ikke er viktig nok til å handle.

Norske politikere overser det faktum at vi bidrar til globale klimaendringer. Når de blir spurt om dette rister de litt på hodet, smiler og sier nei, altså, Norge har verdens reneste olje, vi redder regnskog i Brasil, vi er bedre enn de andre. De prøver å dekke over at norsk olje forurenser. Klima- og miljøministeren har selv sagt at norsk olje ikke bidrar til globale klimaendringer. Og at utslippene derfra i hvert fall ikke er farlige. Forresten er ikke klimaendringene farlige heller. Bare rolig.

Det klima- og miljøministeren egentlig vet, er at klimaendringene er farlige. Og det er vi som gjør det selv. Et fransk ordtak går slik: «Ne scie pas la branche sur laquelle tu es assis». Fritt oversatt blir det «ikke sag over greinen du sitter på». Er det det vi gjør? Sager vi over den store greinen vår, naturen? Det er i hvert fall fakta at kloden

blir varmere, havene surere og at arter dør. Det er det moderne mennesket som har brent olje og gass. Menneskene som må ta ansvar, politikerne, vil ikke. De klynger seg fast til håpet om at det er en bløff. At vi våkner en dag, og at global oppvarming er stanset. At det ikke er mer tørke i Nepal, Tanzania eller Sør-Sudan. Det er dessverre ikke slik. Global oppvarming skjer. Hvis vi venter for lenge står våre barns barnebarn med et enda større problem. Vi ødelegger fremtiden deres. Hvert år vi utsetter å handle, mister vi verdifull tid.

I de fleste krangler om skyld og erstatning vil den skyldige parten ende opp med å betale en slags erstatning til den skadelidende. I de internasjonale klimaforhandlingene er Norge skyldig, og u-landene de skadelidende. Det eneste problemet er at ingen tar dette opp. De rike landene klarer ikke innrømme at de er skyldige, at de har bidratt mest til globale klimaendringer. Som alltid er det de fattige i sør som lider på grunn av oss. De må selv betale prisen for vår forurensing, for vår utslippsfest og oljekalas. Millioner av mennesker i sør kommer i nær fremtid til å merke klimaendringene på kroppen. I de internasjonale klimaforhandlinger legges det opp til at disse skadelidende selv må betale for problemene de står overfor. Er dette riktig?

Ved de internasjonale klimaforhandlingene i Warszawa før jul ble temaet ansvar for første gang tatt opp. Mer presist hvem som skal ta ansvaret når de fattige landene blir rammet av klimaendringer. Klimaendringer de selv ikke har skapt. Det Grønne Fondet, fremforhandlet av blant andre Norge ved klimatoppmøtet i København 2009, ble opprettet for å gi penger til fattige land

rammet av klimaendringer. Fondet, som innen 2020 skal nå 200 milliarder dollar, står fullstendig tomt. Ved diskusjonene om «Loss and damage» i Warszawa i fjor blokkerte flere rike industriland for reell handling. De rike vil ikke betale for skadene de har påført og kommer til å påføre de fattige landene. Resultatet etter flere dager lange forhandlinger, appeller fra sivilsamfunnet og delegasjonsledere var dessverre ingen handling, men heller et signal om at å ta ansvar er uaktuelt. På grunn av dette marsjerte over 800 medlemmer av sivilsamfunnet på konferansen ut av bygningen, samlet mot handlingslammede politikere. NGO-erne skjønte at det heller ikke ved disse klimaforhandlingene ville noen bringe fram en forpliktende avtale for å senke verdens samlede klimagassutslipp. Å ta ansvar er tydeligvis ikke det som står øverst på agendaen.

Resultatet av dette er at de fattige landene som har bidratt minst til klimaendringene kommer til å kjenne det mest. Deres landbruk, matproduksjon og økonomi kommer til å påvirkes mest. Selv har de kun i svært liten grad bidratt til problemet, til forskjell fra Norge og andre oljenasjoner. Vi har hatt vår fest, sammenhengende fra 60-tallet, men nekter dem en egen fest, samtidig som vi også nekter å stoppe vår. Hvilken rettferdighet ligger i dette? Det er de fattige landene som må betale for vår oljebonanza, som må betale prisen for vår forurensing. Hvordan en slik ansvarsfraskrivelse ble hele den industrialiserte verdenens offisielle klimapolitikk vites ikke. Man kan bare håpe at ledere over hele verden innser at vi må handle før det er for sent. At lederne i land som Norge en dag innrømmer skyld og betaler. Det ville vært klimarettferdighet.

Mitsubishi i-MiEV

KAMPANJEPRIS
SPAR 15.000,-

Garanti
5 ÅR
100.000 km

Den perfekte bybil.

Biljeting kan være en påkjøring for alle og enhver. Praktisk, trygg gater og trette parkeringer. I byens jungel handler det ikke om å være stor og sterk, men om å være liten og lurt.

- Realisert årsavgift • Feltskompensering • Gratis parkering (all parkerings?) • Adgang til kollektivt
- Rekkevidde 180 km (etter EU-norm, vedhengsløst kjøretøy, temperatur og veiforhold).
- Full tank for ca. 10 kr (vedhengsløst kjøretøy) • null CO₂-utslipp.

i-MiEV all inn for **181.900,-**
Les mer på www.mitsubishi.no

Mitsubishi **you drive.**

Fin er lett, lett og med lav kost. Utstyrsnivået kan være forskjellig, men alle funksjoner er trykkløst.

Finer du på
Facebook
MotorForumBergen

ÅRSKEDSPLAN
Mandag – Fredag 08:30 – 16:30
Lørdag 09:30 – 16:30
Søndag 10:00 – 16:30

Gren Kallheim 51 • 6022 Bævre • TEL 65 62 80 00
www.motorforum.no/bergens/

MotorForum
Bergen

Karbonavgift til fordeling -en løsning for klimaet?

Avgift på fossil forurensing gir deg penger på kontoen.

Tekst: Anne Kristine Søvik Foto: Jørgen Hovind

På «Naturlig Onsdag» i en fullstappet Logen Bar i Bergen fikk de fremmøtte diskutere og stille spørsmål til den verdenskjente klimaforskeren og klimaaktivisten James Hansen. Hansen deltok på møtet, via video fra USA takket være teknisk utstyr og dedikert forbundelse under atlanterhavet fra Videonor, for å diskutere sitt eget forslag om «karbonavgift til fordeling» med engasjerte bergensere, norske politikere og økonomer.

Første onsdag i hver måned arrangerer Naturvernforbundet i Hordaland «naturlig onsdag», et debattforum for miljøengasjerte mennesker, der fagpersoner inviteres for å dele av sin kunnskap. Med «naturlig onsdag» ønsker Naturvernforbundet å engasjere oss alle til å gå fra kunnskap til handling.

De som tok turen til Logen Bar i Bergen den 5. februar fikk oppleve en «Naturlig Onsdag» noe utenom det vanlige. Den verdenskjente klimaforskeren James Hansen deltok i en debatt med tre norske politikere Hanna E. Marcussen (Miljøpartiet De grønne, MDG), Heikki Holmås (Sosialistisk Venstreparti, SV) og Ola Elvestuen (Venstre), samt økonomene Gunnar Eskeland (NHH) og Anders Ekeland. Temaet for kveldens diskusjon var «karbonavgift til fordeling» («fee and dividend»). Hva skiller denne avgiften fra andre typer avgifter, og er det politisk og økonomisk mulig å innføre en slik avgift var spørsmål som ble belyst og debattert.

Etter en kort innledning fra initiativtaker Hallvard Birkeland fra transport- og klimagruppen i Naturvernforbundet Hordaland, startet møtet med at Anders Ekeland redegjorde for konseptet «karbonavgift til fordeling», som ble foreslått innført av Hansen i 2009. Avgiften skal kreves inn fra produ-

senter og importører av fossilt brensel, og alle inntektene skal hver måned bli fullt utbetalt med et likt beløp rett inn på innbyggernes bankkonti. Hansen foreslår å starte med en avgift på 115 dollar per tonn CO₂, noe som tilsvarer ca. 1,5 kr per liter bensin. En slik avgift vil føre til at prisen på varer produsert med fossilt energi vil øke. Avgiften skal så stige med en gitt sum per år, og prisen på for eksempel bensin vil dermed også stige jevnt og forutsigbart. Med et slikt system vil det bli et økonomisk insitamant for folk flest til å vri forbruket sitt fra varer og tjenester produsert med fossilt brensel, og som forbruker fossilt brensel (bensinlukende biler, oljefyring etc.) til varer og tjenester produsert med fornybar energi. Med en stadig økende avgift, vil fornybar energi bli konkurransedyktig i forhold til fossile brenslar, og ikke et subsidiesluk. Eskeland poengterte videre at den foreslåtte karbonavgiften også er en god fordelingspolitikk. Det er beregnet at 2/3 av befolkningen i

Til venstre: James Hansen fra New York på storskjerm. I panelet var økonomer og politikere klare for å stille spørsmål om "Karbonavgift til fordeling" (fra venstre Gunnar Eskeland (NHH), Ola Elvestuen (V), Hanna Marcussen (MDG), Heikki Holmås (SV) og møteleder Gunnar Wiederstrøm).

Bjørn Sandvik, førstemanuensis i økonomi ved Universitetet i Bergen, satt spørsmålsteget ved bruk av direkte reguleringer for å redusere klimagassutslipp, slik som påbud om elektrifisering av sokkelen.

"Kanskje vi har sett oss blind på globale løsninger. Kanskje vi bør starte lokale initiativer og få flere med etter hvert." sa Heikki Holmås (SV).

USA vil få mer penger inn på konto enn de vil betale i økte utgifter og kostnader. Dette fordi det er den rikeste femtedelen i USA som bruker mest fossilt brensel, de bruker mer bensin, flyr mer og har generelt et mer CO2 intensivt forbruk. Følgelig vil de rikeste betale mer i karbonavgift enn de får igjen.

En slik karbonavgift krever ingen internasjonal klimaavtale, men den vil kreve en CO2 toll, da svekket konkurranseevne vil være et reelt problem. Dette må løses med toll på varer fra land som ikke har en tilsvarende karbonavgift. Internasjonale handelsregler tillater såkalt «border tax adjustment», det vil si en toll som tilsvarer nasjonale avgifter, inkludert en karbonavgift. På den måten kan land som innfører karbonavgift presse andre land til også å innføre en tilsvarende avgift.

Etter innledningen fra Anders Ekland var James Hansen med oss på storskjerm fra USA. Hansen er en amerikansk klimafysiker med drivhusgasser som spesialfelt. Han studerte Venus' atmosfære før han begynte å interessere seg for jordens atmosfære. Allerede i 1988 advarte han mot konsekvensene av global oppvarming. Han har i mange år vært leder for NASA Goddard Institute for Space Studies i New York, og er i dag professor 2 ved Department of Earth

and Environmental Sciences ved Columbia University. I de senere år er Hansen også blitt kjent som klimaaktivist, noe som i stor grad skyldes hans bekymring for sine egne barnebarns fremtid. Som han selv sier i sin bok «Storms of my grandchildren» som kom ut i 2009, «I did not want my grandchildren, someday in the future, to look back and say, Opa understood what was happening, but he did not make it clear».

Overfor tilhørerne i Bergen forklarte Hansen at vi allerede har brukt opp mesteparten av karbonbudsjettet som er tilgjengelig hvis vi skal klare målet om å holde oss innen 2 graders oppvarming. Han påpekte gapet mellom det som vitenskapen viser oss at vi må gjøre, og det politikerne i praksis er villige til å gjøre. Alle vet at de menneskelige utslippene av klimagasser må reduseres drastisk, mens det som i realiteten skjer er at vi forbruker mer og mer fossilt brensel, slik at utslippene fortsetter å stige. Dette skyldes i stor grad at fossilt brensel er billigere enn fornybar energi, men som Hansen sier, prisen på fossilt brensel samsvarer ikke med de faktiske kostnadene for den menneskelige helse og det globale miljøet.

FNs klimarapport publisert i september 2013 viser at uten atskillig sterkere tiltak går vi mot en global oppvarming som vil få

katastrofale følger for jorden og den menneskelige sivilisasjon. Store utslippskutt må skje lenge før 2020 da en global avtale eventuelt kan komme på plass. Det haster derfor med andre tiltak som kan gi betydelige utslippsreduksjoner uten en global avtale. En «karbonavgift til fordeling» er en slik mulighet. I Norge har vi allerede CO2 avgifter, men det som skiller karbonavgiften som Hansen ønsker innført fra den norske avgiften, er at karbonavgiften skal økes gradvis og at den i sin helhet skal tilbakebetales til folk. Hansen understreket at veldig mange mennesker i USA har mistet troen på politikerne, og at å innføre enda en skatt trolig ville bli vanskelig å gjennomføre. Særlig ville det bli vanskelig å få de konservative med på økte skatter. Derfor mener Hansen at en viktig del av forslaget hans er at avgiften går tilbake til innbyggerne i landet. Hansen oppfordret Norge til å være et foregangsland for å teste ut et slikt system.

Av de politiske partiene er det bare MDG som har programfestet at de ønsker å innføre «karbonavgift til fordeling». Vi har allerede en CO2 avgift i Norge, problemet er at den ikke er høy nok, slik Marcussen (MDG) poengterte, og dermed har den ikke noen innvirkning på forbruk og utslipp av drivhus-

gasser. Marcussen la vekt på at en eventuell ny avgift ikke må erstatte dagens avgift, men må komme på toppen av allerede eksisterende avgifter. Ola Elvestuen fra Venstre og Heikki Holmås fra SV var også positive til økt CO₂-avgift, men særlig Elvestuen var usikker på hvorvidt det var en god bruk av pengene å betale avgiften tilbake til folk. Slik jeg forstod ham, mente han at det var bedre å bruke disse pengene i fellesskap til for eksempel forskning, kollektivutbygging, eller andre «grønne» formål. Gunnar Eskeland fra Norges Handelshøgskole, mente også at dette systemet med tilbakebetaling først og fremst ville passe godt i USA, siden amerikanerne, som Hansen allerede hadde poengtert, ikke har samme tillit til myndighetene som europeerne, og trolig ikke ville være positive til en skatteøkning. Holmås trakk frem problemstillingen med at en stor del av de påviste reservene av fossilt brensel må bli liggende hvis vi skal nå våre fastsatte klimamål.

Hvilke land i verden som skal «få lov» til å utvinne sine reserver og hvilke land som må la sine reserver bli liggende, vil det bli svært vanskelig å enes om. Derfor mente Holmås at det var veldig positivt at det kommer initiativ til nye måter å få ned forbruket av fossilt brensel på. På den annen side påpekte han de utfordringene innføringen av dette systemet vil ha for eksportrettede land. Fra salen kom det spørsmål om hva en gradvis økende CO₂-avgift ville ha å si for distriktene i Norge. Det kom også spørsmål om hvorvidt dette var det viktigste å satse på, eller om ikke det var viktigere å jobbe for å få oljefondet ut av kull-

og oljeindustrien. Andre mente at en grønn skattekommisjon som jobbet for redusert skatt på arbeidsavgiveravgift og redusert skatt på lønninger ville være mer nyttig.

Det ble imidlertid poengtert fra flere hold at innføring av en «karbonavgift til fordeling» ikke var ment å skulle erstatte andre skatter eller andre klimapolitiske virkemidler, men komme som et tillegg til andre tiltak. Likeledes ble det påpekt at det er viktig at innkreving og tilbakebetaling av en slik avgift blir synlig, slik at folk ser at pengene faktisk blir betalt tilbake. «Karbonavgift til fordeling» vil kunne føre til et folkelig engasjement for at fossilindustrien skal fases ut.

Gunnar Eskeland var den som til slutt høstet mest applaus da han ga klart uttrykk for at Norge bør ta oppfordringen fra James Hansen på alvor og innføre systemet i Norge. Eskeland sa at det ikke er et spørsmål om vi har en klimapolitikk i Norge, for det har vi. Det det dreier seg om er en bønn om hjelp fra James Hansen, der han ber Norge om å være et eksempel for resten av verden og vise at innføring av en slik avgift er mulig. For som Eskeland sa er det ganske mange som mener at global oppvarming brukes for å gjennomføre en sosialistisk politikk. «Karbonavgift til fordeling» ville være en avvæpnende måte å presentere klimapolitikk på: klimaslanker du forbruket ditt, er det du som vinner!

Venstre: Gabriel Fliflet i Naturvernforbundet er en av dem som tror at Hansens løsning kan få politisk gjennomslag.

Gunnar Eskeland (NHH) ble overbevist om at Hansens forslag om karbonavgift til fordeling burde settes ut i livet i Norge.

Naturlig onsdag

Første onsdag hver måned kl. 19.00 ønsker Naturvernforbundet velkommen til faglig påfyll i et hyggelig miljø.

Programmet starter kl 19.00 med en faglig innledning. Deretter er det lagt opp til fri diskusjon og mingling utover kvelden. Temaet for de faglige innledningene vil variere fra gang til gang, og vil dekke et vidt spekter av tema.

På Naturlig onsdag får du faglig påfyll, mulighet for å knytte nye kontakter, utvikle gode ideer og engasjere deg til det beste for miljøet.

Ta med en venn eller møt opp alene. Du blir uansett tatt godt i mot!

Karbonlageret i de norske skoger

Norge investerer betydelige summer på å bevare tropiske regnskoger. "Å ikke hugge skog er verdens enkleste klimatiltak" ble det hevdet. Sammenlignet med denne satsningen er kun små beløp blitt bevilget til å bevare norsk urskog.

Bjarne Nesse

Det hevdes at så lite som 1,5 prosent av norsk granskog er eldre enn 160 år. Hvorfor er ikke vår skog inkludert i dette enkle klimatiltaket? Få restriksjoner har blitt lagt på skognæringen som har tjent gode penger på hogst med påfølgende planting av hurtigvoksende skog. Skogeierne argumenterer gjerne med at tradisjonell vedfyring og bioenergi kan erstatte ufornybar energi fra olje og gass. Dette er i og for seg riktig, men sannheten er litt mer sammensatt. Det mange glemmer, er ofte det sårbare og ekstremt viktige økosystemet som finnes i de gamle skogene.

Studerer man disse systemene nærmere, vil man finne et helt unikt samspill mellom ulike biologiske organismer. Fotosyntesen er selve nøkkelen til at karbon fanges opp av skogene. For at fotosyntesen skal virke optimalt er viktig med gode lysforhold, og rikelig med næring. I de gamle skogene er dette økosystemet finjustert på naturens egne premisser. For å forstå viktigheten av skogvern, må de biologiske og økologiske mekanismene i urskogen studeres. I de gamle skogene finnes unge og gamle trær i skjønn forening. Gamle trær som til slutt tar kvelden og faller over ende skaper lysglimt i skogen som gir gode vekstvilkår for planter som vokser på bakken. I de tette sitkagranskogene som ble plantet for 50 – 60 år er det ofte helt dødt på bakken. Trærne er jevngamle og tette, og slipper ikke til noe lys.

Barskogen i Norge dekker om lag en fjerdedel av landet. Den varierer fra alt mellom åpen furuskog i høyereliggende strøk til tett og mørk granskog i dalførene. Grana er den dominerende tresorten i Norge på tross av sin unge alder i naturhistorisk sammenheng. Den kom til Norge for om lag 2 500 år siden og slo først rot i indre Trøndelag. Da hadde tresorter som furu og

bjørk eksistert her i ca. 7 500 år. De hadde etablert seg relativt raskt etter siste istid. Grana "vandret" østfra i sakte tempo men evnen til å fortrenge andre tresorter gjorde at den raskt tok over dominansen. Grana etablerte seg hovedsaklig på Østlandet og i midt-Norge, men i dag finnes det en god del plantet gran også her på Vestlandet.

Den tradisjonelle norske barskogen utgjør kun en mindre del av verdens største barskog, det såkalte boreale skogbeltet, eller taigaen. Dette beltet strekker seg fra Norge, gjennom Sverige og Finland, videre gjennom Sibir til den Russiske Stillehavskysten, og brer seg til slutt som et teppe over store deler av den Kanadiske villmarka. De boreale skogbeltet er det største området i verden dekket av vegetasjon, og utgjør om lag elleve prosent av jordas fastland.

På grunn av golfstrømmen er klimaet mildere og fuktigere i Norge sammenlignet med de boreale skogene ellers i verden. Det skaper grobunn for helt unike økosystemer som ikke finnes ellers i verden hvor boreale skoger har etablert seg. I skogene i Trøndelag finnes det helt unike lav-bestander. Disse etablerer seg kun på gamle trær. Norge har verdens nordligste furuskoger. De etablerer seg ofte i høyereliggende områder hvor granskogen slutter og har en egenartet flora som ikke finnes i granskogene. Barskogen i Norge består også ofte av gran- og løvtrær i skjønn forening. Slike blandingsskoger utgjør noen av våre mest artsrike naturmiljøer dersom de får utvikle seg uforstyrret.

De største naturlige karbonlagrene på Jorda finnes i hav, myr og skog. De boreale skogene er verdens største lager av karbonen. Ingen andre av verdens skoger har en tilsvarende lagringskapasitet. Karbondioksid (CO_2) fanges opp av trær og planter gjennom fotosyntesen og lagres i vegetasjon og

jordsmonn. Kalde vintre og store klimatiske sesongvariasjoner særpreger områdene hvor de boreale skogene vokser. I de tropiske regnskogene brytes dødt organisk materiale raskt ned. Her er det få organismer som bidrar til å binde karbonet i jorda. Dette resulterer i at en stor del av karbonet oksiderer og ender i atmosfæren igjen som CO_2 . I de boreale skogene skjer denne prosessen i et langsomt tempo sammenlignet med de tropiske regnskogene.

Lav tilførsel av dødt organisk materiale og enda lavere dekomposteringsgrad bidrar til at næringsstoffer bindes til jordsmonnet. Distribusjonen av næringsstoffer skjer sakte og dette skaper et helt spesielt arts-mangfold i disse skogene. Evolusjonen har gjort dyrene her overlevningsdyktige på tross av kulden og den til tider sterkt reduserte mengden mat som er tilgjengelig. Flere fuglearter har til eksempel relativt store ungekull for å sikre at tilstrekkelig mange overlever vinteren.

Soppen er av helt avgjørende betydning i skogenes økosystem. Soppen utøver viktige funksjoner i jorda som sirkulering av næring, vannopptak, regulering av patogener (sykdomsfremkallende) organismer og fysisk stabilisering av jord. Gammel skog som råtner danner i første omgang næringsgrunnlag for ulike sopparter som etablerer seg og hjelper til med å bryte ned dødt organisk materiale. Lange nettverk av sopptråder ligger latent i jordsmonnet langs bakken og det etableres utallige soppkolonier så snart det foreligger dødt organisk materiale, som for eksempel gamle trestammer som har veltet. Soppen bryter ned materialet slik at insekter og larver kan holde hus her. Soppen er næringsgrunnlag for ulike typer insektslarver som klekkes frem i gamle råtne trestammer. Dette gir mat og næring til de mange dyrene som lever i skogen. Etter hvert spises soppen

opp av de organismene som bor i dette lille økosystemet. Soppen bidrar på denne måten til å føre karbonet ned i bakken og jorda omdannes til næringsrik mold som gir ideelle vekstforhold for nye planter og organismer. Dette er et finjustert og meget sårbart økosystem. Dersom noen av organismene forsvinner får det konsekvenser oppover i næringskjeden.

Tilstrekkelige lysforhold er meget viktig for at skogens økosystem skal fungere. For lite lys hemmer fotosyntesen og det medfører redusert karbonopptak. Den boreale urskogen er en blanding av unge og gamle trær som lever i et fint samspill. Når gamle trær dør og etter hvert forsvinner dannes det lysninger i skogen som gjør at nye trær og planter slipper til. Løvtrær som er avhengig av mye lys kan etablere seg i nettopp slike områder hvor lys og næringsforhold er ideelle. Disse løvtrærne stiller opp som hjem for mange av skogens dyr og fugler. Hakkespetten benytter seg av for eksempel av løvtrær når den skal lage bolig for sin ungeflokk. Den hakker ofte ut nye hull hvert år. På den måten stiller de huset til disposisjon for andre fugler som meiser, stær og ugler når hekkesesongen er ferdig.

I plantasjene som er satt opp i etterkant av hogst er det helt tydelig at den frodige grunnen og det rike dyrelivet er mer eller mindre fraværende på grunn av mangel på lys og næring. Den har med andre ord ingen fungerende fotosyntese på bakkenivå, ei heller noe særlig næring som kan forsyne planter og dyr. Som beskrevet tidligere lagres størsteparten av karbonet som fanges opp av de boreale skogene, i jordsmonnet. En slik plantasje vil derfor bidra til å redusere netto opptak av karbon. Når skogen hogges ned, vil karbonet frigis fra grunnen, binde seg til oksygen og danne CO₂, altså motsatt effekt av det skogen opprinnelig hadde. Selv om ny skog plantes vil det ta svært lang tid å gjenske balansen skogen hadde i utgangspunktet. Særlig med tanke på at skogbruket anser skogen som hogstmoden når den er 50 til 60 år gammel. Det tar betraktelig lenger tid å reetablere det opprinnelige økosystemet.

Skogen som ble plantet for 50 – 60 år siden var i utstrakt grad hurtigvoksende sitkagran som nå står på oppført på Norsk svarteliste – listen over «uønskede» arter – og som der omtales som å ha svært høyt risikonivå. Vi ser i dag tydelig hva denne har gjort med det en gang så velfungerende økosystemet. Denne tresorten vokser raskt og tett, og forplanter seg svært lett. Resultatet er at menden lys som slipper gjennom er utilstrekkelig for et velfungerende økosystem. Forholdene på bakken i slike skogsområder taler sitt tydelige språk om at dette ikke er veien å gå ved planting av ny skog.

Vern av skog henger nøye sammen med vern av biologisk mangfold. Skoghogst med påfølgende hurtigvoksende plantasjer har satt mange plante- og dyrebestander i fare. 50 prosent av artene som i Norsk rødliste for arter (2010) er klassifisert som truede eller nær truede, lever i skog (1838 arter). 1406 av disse artene vurdert å være negativt påvirket av skogbruket. Dersom Norge ikke yter tilstrekkelig politisk innsats for å verne disse områdene, er det risiko for at flere dyre- og plantearter forsvinner for godt. I dag er ca 2,5 prosent av den produktive skogen i Norge vernet.

Det må politisk initiativ med resulterende lover og regler for å regulere hogsten i en mer bærekraftig retning. Skoghogst er selvsagt kommet for å bli og kan erstatte ikke-fornybar energi i form av bio-energi. Det er imidlertid svært viktig at de uberørte områdene forblir i sin opprinnelige forfatning. I tillegg til dette bør det fra politisk hold være ambisjoner om å øke graden av vern. På internasjonalt nivå er det også et økt fokus på skogsvern. I Canada er hele 290 000 km² av den boreale skogen fredet. I Europa er det tilsvarende initiativ i retning av å bevare gammel skog. I Sverige og Finland er om lag fem prosent vernet. Norge bør komme opp på samme nivå, men helst bør ambisjonsnivået legges enda høyere.

Annonse:

Kjenner du noen som kan bli med på å styrke kampen for natur og miljø?

Bli med på vår jubileumsstafett. Send en e-post-oppfordring til 3 andre miljøinteresserte om å gi en gave eller bli medlem i Naturvernforbundet.

www.naturvernforbundet.no/stafett

Slått på Vollasetra

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal veit om ei perle, og den har vi tenkt at de skal få dele med oss.

Tekst og foto: Øystein Folden

Dei siste åra har vi slått på Vollasetra. Ein flott stad, eit flott landskap, og spanande slåttekvalitetar. Setra ligg øvst i Sunndal, på kring 800 meter over havet. Det var drift på setra til midt på 1950-talet, og etter den tid har det vore meir og mindre tilfeldig beite heilt til 2011 då det på nytt blei slått på Vollasetra.

Landskapet grodde igjen her som alle andre stader. Både slik vi alle ser det, at bjørka kryper innover vollen der det før var gras, og slik folk flest ikkje legg merke til, med firkantperikum og blåbær der det før var kvitkurle, marinøklar, blyttsveve og prestekragar. John Bjarne Jordal gjorde undersøkingar i 1994 og var uroa, og ved nye undersøkingar kring 10 år seinare blei det slått fast at dei biologiske verdiane ville kome bort ganske fort om det ikkje blei gjort noko. Helst skulle det ha vore slått, men auka beite ville også vere til hjelp. Det gjekk endå nokre år, og beitinga auka i alle fall ikkje.

Naturvernforbundet fekk avtale første året med Fylkesmannen og seinare med Verneområdestyret for Trollheimen om skjøtsel av

Vollasetra. Grunneigar var positiv, og Kristiansund og Nordmøre Turistforening som har kvarter på setra ville også få nytte av ny skjøtsel.

I dagane 14. til 17. august 2014 blir det slåttedagar på Vollasetra og Langbakksetra. Vi legg opp til ei økt med slått først på dagen, og deretter tid til tur for dei som vil i dette flotte fjellområdet andre delen av dagen. Mot kvelden blir det middag, og vi får besøk av folk som kan fortelje litt om både setra, seterlivet og floraen i området.

Her er både ordinær slått og restaurerings-slått som gjer at det er oppgåver til både liten og stor.

For å kome til Vollasetra kan ein ta buss gjennom Sunndalen, start frå Oppdal eller Kristiansund. Frå Volla gard er det halvannen time å gå langs sti, oppetter bratte lia. Overnattinga skjer på KNT si turisthytte, alle må ha med lakenpose. Deltakarane betalar ikkje for opphaldet, men må dekke reisa si sjølv. Det vil vere mogleg å vere med på heile arrangementet, eller delar av det. Det er nødvendig med påmelding som skjer til moreromsdal@naturvernforbundet.no Dit kan

Blyttsveve *Hieracium blyttianum* som botanikar Ove Dahl fann i området alt på 1890-talet, med ein av blåvingane.

ein også sende spørsmål.

Det er førstemann til mølla-prinsipp med påmelding. Det vil bli lagt ut informasjon på naturvernforbundet.no/moreogromsdal/

Slåttmannskap i 2011

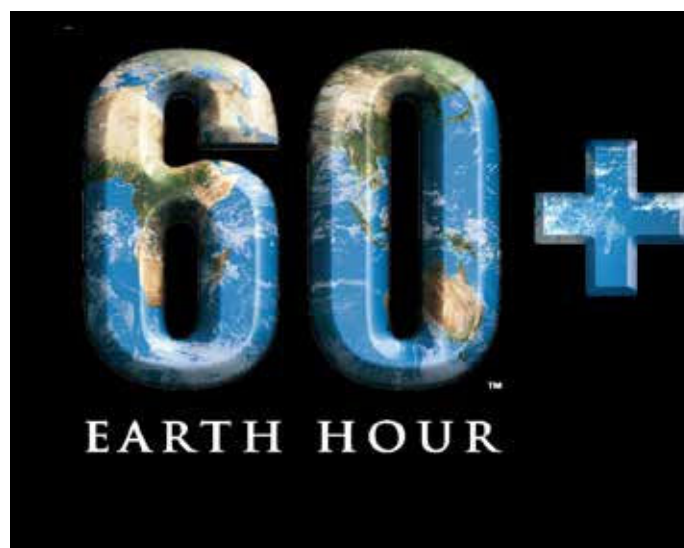

Sjekk aktivitetsoversikt
på klimahandling.no

BERGEN KOMMUNE

Bli med! Slukk lyset for et bedre klima

Bergen Kommune er med i verdens største klima-markering, Earth Hour. Bli med du også. Slå av lyset fra 20:30-21:30 lørdag 29. mars.

BERGEN KOMMUNE

Avfallsløsning med fokus på miljø

I samarbeid med Retura hjelper BIR Bedrift din virksomhet med å sikre sin miljøinnsats.

Kontakt oss på:
55 27 70 50

Vi kan tilby:

- Rådgivning
- Henting av papp, plast, næringsselektro m.m.
- utleie av container for privat og næring
- Skreddersydde løsninger

RETURA®

BIR BEDRIFT

Innkalling til årsmøter

Felles sakliste for alle lokallagene

1. Valg av ordstyrer.
 2. Styrets årsmelding.
 3. Revidert regnskap.
 4. Saker fra styr et.
 5. Saker som er framlagt av medlemmene innen styrets frist.
 6. Budsjett og arbeidsprogram.
 7. Valg av styremedlemmer.
 8. Valg av utsendinger til fylkeslagenes årsmøter.
 9. Valg av valgkomité og revisor.
- Eventuelle tilleggssaker er nevnt under det aktuelle lokallaget.

Naturvernforbundet Møre og Romsdal

► **Naturvernforbundet i Kristiansund og Averøy**
11.3.2013, kl. 18.00, Kristiansund Seilforening, Kranaveien.

► **Naturvernforbundet i Ørsta og Volda**
27.03.2014 kl 18:00 i Seilforeninga i Kristiansund sine lokaler.
(Vågen)

► **Naturvernforbundet i Tingvoll**
24.3.2014 kl 19.00, Tingvoll gard.

► **Naturvernforbundet i Molde**
18.3.2014 kl 18.00, Høgskolen i Molde, B-bygget, møterom 101.

► **Naturvernforbundet i Møre og Romsdal**
28.4.2014 kl. 18.00, stedet blir kunngjort på www.natuvernforbundet.no/moreogromsdal/

- Valg av ordstyrer.
- Styrets årsmelding.
- Revidert regnskap.
- Budsjett og arbeidsprogram.
- Saker framlagt av styret, lokallag og medlemmer i kommuner uten lokallag innen 2.4.2013.
- Valg av leder og styremedlemmer.
- Valg av valgkomité.
- Valg av revisor.
- Fordeling av utsendinger fra kommunene for neste årsmøte.

Foto: Jørgen Hovind
Ona i Romsdal.

Naturvernforbundet Hordaland

► Naturvernforbundet i Kvam

holder årsmøte 13.3.2014. Den blir holdt på Kabuso i Øystese.

► Naturvernforbundet på Askøy

skal ha årsmøte mandag 10.mars i Frivilighetssentralen, Rådhuset, Kleppestø fra kl 1900 til 2100.

► Naturvernforbundet i Kvinnherad

skal ha årsmøte 4. mars kl 18 i Rådhuset. Etter årsmøtet blir det foredrag av Ivar Baste.

► Naturvernforbundet i Nordhordland

Ikkje fastsett

► Voss Naturvernlag

regner med å holde årsmøte mandag 3. mars på Voss ungdomsskule. Nærmere opplysninger følger i avisa Hordaland og i brev til medlemmene.

► Naturvernforbundet i Bergen

lørdag 22. mars kl 1430-1500 på Det grønne loftet (rett før årsmøtet i fylkeslaget).

► Høyden naturstudenter

Årsmøte avholdes 4. april kl. 18.00 på Det grønne loftet i Bergen.

► Naturvernforbundet Hordaland

Lørdag 22. mars kl 15:00

Sted: Det grønne loftet, Bryggen

Saksliste:

Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet med innledning.

- 1 Godkjenning av innkalling og dagsorden
- 2 Valg av ordstyrer, referent og kontrollkomité
- 3 Styrets årsmelding 2013
- 4 Revidert regnskap for 2013
- 5 Arbeidsprogram for 2014
- 6 Budsjett for 2014
- 7 Forslag til vedtektsendring
- 8 Uttalelser
- 9 Valg

Velkommen til årsmøtemiddag og fest på Krok og Krinkel i Lille Øvregaten. Påmelding innen 17.03.2014 på naturvernforbundet.no/hordaland/aktiviteter

For øvrige årsmøter, følg med på Naturvernforbundets kalender på nettsidene.

Miljøagentene på Kringlebotn

Øk panten og reduser forsøplingen

Forsøpling er et stort miljøproblem, både lokalt og globalt. Særlig gjelder dette plastflasker og aluminiumsbokser som aldri blir nedbrutt organisk i naturen og som heller burde blitt resirkulert.

Klaus Hjermann og Miljøagentene i Kringlebotn

Foto: Sverre Stakkestad / Miljøagentene i Kringlebotn

Miljøagentene på Kringlebotn i Bergen tok saken i egne hender for å vise politikerne at det finnes effektive og kjappe måter å minske forsøpling og øke resirkulering.

Lokallaget i Kringlebotn gjorde for litt siden en nærmiljøundersøkelse for å sjekke om forsøpling med flasker og bokser kan reduseres drastisk om man setter opp panten på tomflasker og bokser, og foreslår i tillegg at det innføres pant på snusbokser og røypakker. En av konklusjonene de kom frem til i undersøkelsen var at bare 2 av 10 plukker opp flasker eller bokser i naturen i dag, men at hele 7 av 10 ville gjort det samme om panten ble økt til 5 kroner. Dette er et klart signal om at panten bør økes for å redusere forsøplingsproblemet, spørsmålet er om politikerne og byråkratene er villige til å ta tak i saken.

Tall fremskaffet av Miljøagentene i Kringlebotn viser at bare 110 av 130 millioner flasker ble pantet i fjor, og 350 millioner av 400 millioner bokser. Dette vil si at 70 millioner flasker og bokser havnet i restavfallet eller i naturen rundt omkring. Miljøagentene i Kringlebotn er lei av all forsøplingen i deres nærmiljø på Nesttun, men vet at dette er et problem over hele landet. I tillegg til å ha kontaktet ordføreren i Bergen, har de også sendt brev til Statsminister Erna Solberg og klima- og miljøvernministeren for å presse de til å ta tak i saken på nasjonalt nivå. Brevet fra miljøagentene Elias og Andreas vil bli lagt ut på www.miljoagentene.no.

Andreas og Elias fra lokallaget i Kringlebotn har en klar beskjed til de som forsøpler: «Det er ikke kult å kaste søppel i naturen, det er megateit.»

Bildet er tatt fra Miljøagenter på Nesttun fra en tidligere ryddeaksjon, og et klart eksempel på at det haster å få politikerne og de som bestemmer på banen for å redusere forsøplingen.

Miljøagentene Andreas og Elias fra Kringlebotn i Bergen gjør en nærmiljøundersøkelse om hva som skal til for at folk slutter å forsøple.

Før du aner det, så er vårrengjøringen igang...

Har du privat- eller næringsavfall, papir, farlig avfall og metaller...?

Vi har utleie av små og store containere til alle formål.

Bestill i god tid så er du klar til våren.

Franzefoss

Gjenvinning

Telefon 55 34 92 00

www.franzefoss.no

METALLCO
BERGEN

Damsgårdsveien 95, 5058 Bergen

Telefon: 55 34 17 70

bergen@metallco.com

VINN OPPTIL

100.000,-

HUNDRE TUSEN KRONER!

NOK TIL Å FULLFØRE

ET PROSJEKT

BLI MED PÅ
RETURKARTONG-
LOTTERIET!

LES MER PÅ
www.grontpunkt.no

*"den gode hageeigar dyrkar
ikkje i første rekkje blomar
– han dyrkar jord"*

Med heimekompostering får du jamn forsyning av god hagejord. I tillegg gjev vi deg avslag på det årlege renovasjonsgebyret.

Les meir om heimekompostering og korleis du både kan spare pengar og få betre hagejord på www.fjellvar.as.

FJELLVAR
VATN AVLØP RENOVASJON

Tlf: 56 31 59 30
postboks@fjellvar.as

ÅPENT HELE ÅRET!

AKVARIET I BERGEN

**Indre Hordaland
Miljøverk**

Tlf: 56 52 99 00
Faks: 56 52 99 01
E-post: ihm@ihm.no
www.ihm.no

Ta vare på naturen
- Hugs kjeldesortering!

Foto: Svein Ulvund

SIM

Tenk miljø – brems forbruket!

Sunnhordland
Interkommunale
Miljøverk IKS

Svartasmoget,
N-5419 Fitjar

Telefon: 53 45 78 50
Telefaks: 53 45 78 60
E-post: sim@sim.as

www.sim.as

skyss.no

Orangeriet | Foto: Fred Jømyr

Reis miljøvennleg!

Bruk buss eller Bybanen og bidra til eit betre miljø. Last ned reiseplanleggaren eller gå inn på **skyss.no** for å planlegge reisa.

Spar miljøet – reis kollektivt! God tur!

skyss

karlsen.no

Velkommen til miljøhotellene
i Bergen sentrum, sentralt
beliggende nær kollektivtransport.

Ekte matopplevelser med
lokale råvarer i hovedsetet.
Konferansekapasitet til 400.

AUGUSTIN
HOTEL VINBAR BRASSERIE

GRANDTERMINUS
HOTEL KONGRESS BRASSERIE WHISKYBAR

augustin.no - ght.no

Lurer du på hvor du skal levere lyspæren?

Vår karttjeneste
på mobil og nett
forteller deg hvor

mobil.bir.no
bir.no

**Det
nytter**

Hordaland fylkeskommune er ein på-
drivar og støttespelar for kommunar og
næringsliv, driv samfunnsutvikling og
legg til rette for ei berekraftig forvalt-
ing av naturressursane.

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Informasjon på **www.hordaland.no**

B-BLAD

retur: Naturvernforbundet Hordaland
co/ Medlemsregisteret
Naturvernforbundet
Mariboesgt. 8, 0183 OSLO

ETTERSENDES IKKE VED VARIG ADRESSEENDRING, MEN SENDES TILBAKE TIL AVSENDER MED OPPLYSNINGER OM DEN NYE ADRESSEN

Naturvernkalenderen 2014

Her finner du en oversikt over noen natur- og miljørelaterte arrangement framover.
For mer informasjon, se nettsiden naturvernforbundet.no/hordaland og moreogromsdal

● Mars:

05.03.14 kl. 08.30-1545, Bergen

Fremtiden bygges i tre.

Sted: Carl Berners sal, Høgskolen i Bergen, Nygårdsgaten 112.

Tre som bygningmateriale – miljømessige og tekniske egenskaper, treindustrien i regionen og erfaringer fra andre land. Erfaringer fra realiserte forbildepjekter med hensyn til konkrete utfordringer og løsninger for norske forhold. Påmeldingsfrist: 26. februar 2014. Påmeldingsavgift: 500,-

05.03.2014 kl. 19:00, Bergen

Naturlig onsdag. Thorium - en radioaktiv klimaløsning?

22.03.2014, Nasjonalt

Nasjonal vardebrenning i regi av Folkeaksjonen Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja.

Ønsker du å arrangere en markering eller vardebrenning? Kontakt Bente på bente@folkeaksjonen.no eller tlf 97 50 50 92.

28-30.03.2014, Voss

Faglig og sosial tur til med Naturvernforbundet Hordaland bygg- og energigruppe.

Mulighet for å besøke Shelter aktivhus, gå på ski og bli bedre kjent. Vil du være med ta kontakt på: hordaland@naturvernforbundet.no.

● April:

31.03-06.04.2014, Bergen

Klimauke i Bergen kommune.

01.04.2014 kl. 18:30-20:30, Bergen

Informasjonsmøte om energismarte tiltak og fjerning av oljefyr for boligeiere.

Sted: Bergen Rådhus.

02.04.2014 kl. 19:00-21:00, Bergen

Naturlig onsdag

Bærekraftig transport i Bergen. Hva er alternativene? Hvordan få flere (el)-sykler?

03.04.2014 kl. 18:30-20:30, Bergen

Informasjonsmøte om energismarte tiltak og fjerning av oljefyr for byggeiere.

04-05.04.2014, Bergen

Strategihelg for styre/aktive i Naturvernforbundet Hordaland på Lygra gjestehus, Nordhordaland

07.04.2014 kl. 18:00-20:00, Bergen

Visning hos BKKs eneste plusskunde.

Sted: Hjemme hos Arne Nakling, Sædalsvegen 71A, 5099 Bergen

13.04.2014 kl. 19.00, Bergen

Oppstartsmøte for nye naturguider.

Sted: Rom K1 i bioblokken på HiB (Høyteknologisenteret UiB) Kontakt Anette.Gundersen@naturvernforbundet.no for mer informasjon.

30.04.2014 kl. 10.14-14.00, Bergen

Environmental Responsibility: The role of NGOs.

Gjesteforelesning på NHH med Nils Tore Skogland, daglig leder i Naturvernforbundet Hordaland. Sted: Norges Handelshøyskole

● Mai:

07.05.2014 kl. 19:00, Bergen

Naturlig onsdag. Verneverdig kulturnatur?

Med bl.a Marit Adelsten Jensen i Havråtunet.

● Juli:

Ljåslått Ørsta og Tingvoll, Møre og Romsdal

Flere datoer i juli og august, Nærmere informasjon og påmelding: moreromsdal@naturvernforbundet.no.

31.07-03.08.14, Oslo

Naturvernforbundets 100års Miljøfestival

Sted: Kobberhaughytta i Nordmarka i Oslo.

Neste nummer av NaturVest har tema "Grønn ferie". Har du tips til saker, send en e-post til naturvest@naturvernforbundet.no